(इंग्रजीमध्ये टंकलिखित केलेल्या न्यायनिर्णयाचा मराठी अनुवाद)

राधाकिशन

विरुद्ध

भारताचे संघराज्य आणि इतर

फेब्रुवारी 28,1997

[न्यायमूर्तीद्वाय के. रामास्वामी आणि सुजाता व्ही. मनोहर]

सेवाविषयक विधी:

नियत वयोमानानुसार सेवानिवृत्ती-कर्मचाऱ्याला चुकीच्या पद्धतीने प्रदान रकमेची वसुली-कर्मचारी त्याच्या सेवानिवृत्तीच्या तारखेनंतर तीन वर्षे पदावर राहिला. विभागाने या कालावधीत त्याला पगार इत्यादी म्हणून दिलेली देयके वसूल करण्यासाठी कारवाई केली-कर्मचाऱ्याने या कारवाईला आव्हान दिले की त्याने या कालावधीत काम केले होते-दावा न्यायाधिकरणाने फेटाळला, जरी याचिकाकर्त्याने या कालावधीत काम केले, परंतु जेव्हा तो कायद्यानुसार सेवेत राहणार नाही, तेव्हा त्याला पगाराचा दावा करण्याचा अधिकार नाही-अधिकाऱ्यांनी केलेल्या कारवाईत कोणताही बेकायदेशीरपणा नाही.

सेवानिवृत्तीनंतर कर्मचाऱ्याची निवृत्ती सुनिश्चित करण्यासाठी वेळेवर पावले उचलण्यात चूक-याचिकाकर्त्याची निवृत्ती त्याच्या सेवानिवृत्तीनंतरच्या वयात सुनिश्चित करण्यात जाणीवपूर्वक कर्तव्याचा अनादर केल्याबद्दल संबंधित सर्व व्यक्तींवर योग्य शिस्तभंगाची कारवाई करण्याचे निर्देश सरकारने दिले.

दिवाणी अपील न्यायाधिकारक्षेत्र:

विशेष अनुमती याचिका (दिवाणी) क्रमांक 3721-1997

पाटणा येथील केंद्रीय प्रशासकीय न्यायाधिकरणाच्या - ओ. ए. क्रमांक 652-1995 मधील दिनांक 26-11-1996 च्या निकाल आणि आदेशावरून उद्भवलेली विशेष अनुमती याचिका

याचिकाकर्त्यासाठी एम. के. दुआ.

न्यायालयाचा आदेश खालीलप्रमाणे देण्यात आलाः

हे एक आश्चर्यकारक आणि अधिक धक्कादायक प्रकरण आहे. 31 मे 1991 रोजी निवृत्त होणार असलेला याचिकाकर्ते, सेवेचे सर्व लाभ घेत, 31 मे 1994 पर्यंत सेवेतून निवृत्त होणार नाही अशा प्रकारे पदावर राहिला.

ही विशेष परवानगी याचिका केंद्रीय प्रशासकीय न्यायाधिकरण, पाटणा खंडपीठाने ओ. ए. ए. क्र. 652/95 मध्ये 26 नोव्हेंबर 1996 रोजी दिलेल्या आदेशावरून उद्भवली आहे. याचिकाकर्ते टेली कम्युनिकेशन्समध्ये सेवेत रुजू झाले होते. विभाग. मान्य आहे की, त्यांची जन्मतारीख 13 मे 1933 आहे. निवृत्तीचे वय पूर्ण झाल्यावर ते 31 मे 1991 रोजी निवृत्त होणार होते. त्याऐवजी ते 31 मे 1994 पर्यंत सेवेत राहिले. 31 मे 1991 या त्यांच्या निवृत्तीच्या तारखेनंतरच्या कालावधीसाठी त्यांना देण्यात आलेल्या रकमेची वसुली करण्यासाठी जेव्हा कारवाई करण्यात आली आणि ज्याचा त्यांना हक्क नव्हता, तेव्हा त्यांनी न्यायाधिकरणात मूळ अर्ज दाखल केला आणि तो फेटाळण्यात आला. त्यामुळे ही विशेष रजा याचिका आहे.

याचिकाकर्त्याच्या वकिलाने असा युक्तिवाद केला की याचिकाकर्त्याने या कालावधीत काम केले असल्याने, तो 1.6.1991 ते 26.6.1994 पर्यंत वेतन आणि

भत्ते भरण्यास पात्र आहे आणि तो 31 मे 1994 रोजी सेवेतून निवृत्त झाला या याचिकेवर तात्पुरते निवृत्तिवेतन मृत्यू-सह-निवृत्ती ग्रॅच्युटी, रजा रोख, निवृत्तिवेतनाची रक्कम, जी. पी. एफ. चे पैसा आणि सी. जी. एच. एस. अंतर्गत ठेवलेली रक्कम रक्कम भरण्यास पात्र आहे. 31 मे 1991 रोजी ते निवृत्त होणार होते हे कबूल केल्यापासून, वर नमूद केलेल्या तारखेपासून ते सर्व लाभ मिळण्यास पात्र आहेत असा दावा केला जातो त्या धाडसामुळे आम्ही आश्चर्यचकित आहोत. याचिकाकर्त्याला त्याच्या वरिष्ठ पदप्राप्तीनंतर सेवेतून निवृत्त करण्यासाठी कोणतीही कारवाई न केल्याबद्दल संबंधित विभागातील आस्थापनेतील संबंधित अधिकाऱ्याच्या संपूर्ण बेजबाबदारपणाचे हे स्पष्ट प्रकरण असेल. याचिकाकर्त्याने त्या काळात काम केले हे खरे आहे, परंतु जेव्हा तो कायद्यानुसार सेवेत राहणार नाही, तेव्हा त्याला पगार इत्यादींचा दावा करण्याचा अधिकार नाही. सेवानिवृत्तीनंतर लोकहितासाठी त्यांना पुन्हा नोकरी देण्यात आली असे नाही. अशा परिस्थितीत, लाभ देण्यास नकार देताना अधिकाऱ्यांनी केलेल्या कारवाईत आम्हाला कोणताही बेकायदेशीरपणा आढळत नाही.

त्यानंतर असा युक्तिवाद केला जातो की याचिकाकर्त्याने सोयीस्करपणे इतरत्र फायदेशीर नोकरी मिळवली असती आणि काम केल्यानंतर, त्याला ज्या वैध वेतनाचा हक्क आहे ते नाकारले जाऊ शकत नाही. युक्तिवाद आकर्षक असला तरी, आम्ही हा युक्तिवाद स्वीकारू शकत नाही आणि अधिकाऱ्यांनी केलेल्या बेकायदेशीर कारवाईला वैधता देऊ शकत नाही. जर युक्तिवाद स्वीकारला गेला, तर तो निर्लज्जपणे हाताळणीसाठीचा प्रत्यक्ष दिवस असेल आणि एखादी व्यक्ती

समता आणि चुकीच्या सहानुभूतीच्या याचिकेवर सुटून जाईल. त्याला महत्त्व दिले जाऊ शकत नाही आणि दिलेही जाऊ नये.

अशा परिस्थितीत, निवृत्तीचे वय पूर्ण झाल्यावर याचिकाकर्त्याची निवृत्ती सुनिश्चित करण्यात जाणीवपूर्वक कर्तव्याचा अनादर केल्याबद्दल सर्व संबंधित व्यक्तींवर योग्य शिस्तभंगाची कारवाई करण्याचे निर्देश भारत सरकारला देऊन आम्ही याचिका फेटाळतो.

रजिस्ट्रीला हा आदेश भारत सरकारच्या दूरसंचार सचिवांना कळवण्याचे निर्देश देण्यात आले आहेत. सचिवांना या प्रकरणात त्वरित कारवाई सुनिश्चित करण्याचे आणि हा आदेश मिळाल्याच्या तारखेपासून तीन महिन्यांच्या आत या न्यायालयाच्या प्रबंधक यांच्याकडे अनुपालन अहवाल सादर करण्याचे निर्देश देण्यात आले आहेत.

याचिका फेटाळण्यात आली.

***

अस्वीकरण

या न्याय निर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकार असल्यास त्याच्या तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकर्ता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापरा करिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.